

ОСОБЛИВОСТІ ТА РОЛЬ САМООСВІТИ ЗВО ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Підлужна С. А., Корчан Н. О., Федорченко І. Л., Литовка В. В.
(Полтава, Україна)

В умовах пандемії коронавірусної інфекції, спричиненої SARS-CoV-2, усі країни започаткували впровадження карантинних заходів, що змусило навчальні заклади перейти на дистанційний спосіб навчання. Освіта – одна зі сфер, що найбільше постраждала від таких нових умов буття. Весною 2020 року всі заклади вищої освіти, у тому числі й медичний університет, змушені були швидко перевести навчальний процес у дистанційний формат.

Карантинні обмеження посилили потребу в нових підходах до навчання, широкомасштабного впровадження онлайн-технологій, ґрунтовних змін у методичних підходах, які б забезпечили ефективне поєднання безпосередньої й опосередкованої форм взаємодії студентів і викладачів. Цей час можна за правом вважати однією з відправних точок реформування національної вищої освіти, її невпинного наближення до європейських стандартів, адаптування національних практик до кращого досвіду ЄПВО, власне, кардинального відходу від застарілих поглядів на вищу освіту та інтеріоризації вітчизняною академічною спільнотою ціннісного виміру освіти, що нині розглядається як надання освітніх послуг, які задовольняють запити широкого кола стейкхолдерів.

Умови сьогодення сприяли необхідності швидкими темпами розвивати дистанційну освіту. Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні й передбачає появу нових можливостей навчання й методів викладання, розширення доступу до освіти для здобувачів унаслідок віддаленості від великих міст, стану здоров'я, карантинних обмежень, навчання під час воєнних дій. Дистанційна освіта є повноцінною й повноправною формою освітньої діяльності поруч із іншими основними формами здобуття вищої освіти. Саме дистанційна форма навчання стала ефективним інструментом провадження освітнього процесу в період карантинних обмежень, а наразі і під час бойових дій в Україні.

На початковому етапі застосування дистанційного заняття більшість викладачів кафедри анатомії фактично не мали навичок дистанційного спілкування зі здобувачами вищої освіти, досвіду використання он-лайн-інструментів, відповідного методичного й технічного забезпечення віддаленого викладання. Практики дистанційного навчання, що склалися на кафедрі в той час, були дуже різними й строкатими. Викладачі проводили онлайн-заняття з використанням презентаційних матеріалів чи без них, із застосуванням

інтерактивних методів навчання чи без них, адаптували свої заняття до дистанційного формату, використовуючи різноманітні програми й платформи. Навчальний процес мав хаотичний характер, був викликом і випробуванням і для науково-педагогічних працівників, і для здобувачів освіти й закономірно порушував у суспільстві питання щодо ефективності онлайн-навчання. Згодом страх перед онлайн-освітою зник і багатьом із тих, хто вперше спробував навчатися віддалено, вона сподобалася. Ми дізналися, що онлайн-освіта також може бути якісною, доступною й комфортною завдяки ретельно організованому цифровому середовищу, в якому сучасна людина має почуватися затишно, що вкрай важливо за умов мінімальних затрат – часових, фінансових і людських ресурсів. Цифрове середовище – це та освіта, яка дозволяє нам по-іншому виглядати й налаштовувати систему балансу між професійним та індивідуальним. А для сучасної молоді – це ще й звична площина, в якій є всі умови для розвитку, реалізації індивідуальності й комфортного впровадження інновацій [3].

В умовах дистанційного навчання колектив кафедри анатомії людини застосовує всі відомі доступні дистанційні методи навчання для якісного забезпечення освітнього процесу. Усі викладачі кафедри широко використовують онлайн-платформу Zoom для інтерактивного спілкування зі здобувачами вищої освіти під час проведення практичних занять. Упровадження таких інноваційних технологій дає можливість участі в обговоренні контрольних питань теми, тестових завдань і клінічних задач одночасно всією групою здобувачів вищої освіти. Дистанційне навчання стало сучасною освітньою технологією. Використання сучасних інформаційних дистанційних технологій під час навчання забезпечує інтерактивну взаємодію викладачів і студентів на різних етапах навчання і самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі, упровадження в навчально-виховний процес новітніх педагогічних технологій і науково-методичних досягнень, створення нової системи інформаційного забезпечення освіти [4].

Отже, незважаючи на те, що онлайн-заняття не замінять реального спілкування й практичної роботи, вони дають можливість забезпечення безперервності медичної освіти в умовах пандемії та війни. При цьому викладацька діяльність в умовах навчання на відстані характеризується креативністю, динамізмом, що, безумовно, позитивно відбивається на якості освіти в сучасній вітчизняній медичній школі. Проте дистанційна форма навчання у вищій школі не дає можливості повною мірою забезпечити належну якість саме медичної освіти, оскільки найбільш суттєвим її недоліком є неможливість повноцінної підготовки майбутніх лікарів до застосування медичного обладнання в професійній діяльності й формування на високому рівні всіх необхідних базових компетентностей лікаря-фахівця, що пов'язані безпосередньо з практичними навичками [1].

В умовах дистанційної форми навчання особливого значення набуває й самоосвітня діяльність майбутніх лікарів. У процесі самоосвіти майбутніх лікарів викладачеві відводиться особлива роль – сформуванню розуміння необхідності самостійного і творчого підходу до побудови знань протягом усього свідомого життя. Відповідно до Європейських стандартів самостійна робота студентів віднесена до основних видів навчальної діяльності, здебільшого виступає чи не єдиним способом виховання самостійності у набутті знань. Самостійна робота не лише допомагає студенту успішно засвоювати зміст навчального матеріалу, набувати навичок та вмінь професійної діяльності, вона формує потребу до постійного самовдосконалення, самоосвіти, розширення кругозору. В умовах сьогодення це дуже важливо, адже після закінчення вищого навчального закладу процес самоосвіти і самовиховання особистості стають визначальними для її професійного вдосконалення та зростання [5].

Елементи самоосвітньої діяльності, як об'єктивно необхідної, потрібно залучати до освітнього процесу медичного ЗВО для формування у студентів-медиків готовності до безперервної самоосвіти. Учасники освітнього процесу не повинні тлумачити це як нав'язування додаткової, позапрограмної роботи, оскільки йдеться про зміну характеру навчальної діяльності, переорієнтацію освітнього процесу на вимоги часу. Отже, самоосвіта майбутніх лікарів – процес і результат свідомого й самостійного (під керівництвом викладача) збагачення новими необхідними знаннями щодо застосування медичного обладнання для отримання навичок його використання в лікувально-діагностичному процесі [2]. Це систематична, цілеспрямована, самостійна пізнавальна діяльність студента-медика під час навчання в медичному ЗВО, який прагне стати конкурентоспроможним лікарем-діагностом на ринку праці й зорієнтований на освіту протягом усього життя. Засоби і можливості системи дистанційної освіти дозволяють забезпечити організацію продуктивної самостійної роботи здобувачів вищої освіти за умови оптимізації механізму моніторингу та управління цією роботою з боку викладачів. Система дистанційної освіти у даний час перебуває у стадії постійного розвитку та удосконалення і потребує подальших наукових досліджень з метою пошуку шляхів її удосконалення та підвищення ефективності у застосуванні.

Список використаних джерел:

1. Бичко М. В., Стеценко С. А. Сутність, особливості, переваги й недоліки, контроль якості знань у дистанційній формі навчання студентів закладів вищої медичної освіти. Реалії, проблеми та перспективи вищої медичної освіти : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 25 березня. 2021 р. Полтава, 2021. С. 23–26.

2. Воевідко Л. М. Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти. *Збірник наукових праць «Педагогічна освіта : теорія і практика»*. Кам'янець-Подільський, 2016. Вип. 21. Ч. 2. С. 25–31.

3. Застосування сучасних засобів навчання на кафедрі анатомії людини / О. О. Шерстюк, С. А. Підлужна, Н. Л. Свінцицька [та ін.]. *Реалії, проблеми та перспективи вищої медичної освіти* : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 25 березня 2021 р. Полтава, 2021. С. 294–296.

4. Організація дистанційного навчання з дисципліни «Анатомія людини» / Н. Л. Свінцицька, Н. О. Корчан, В. Г. Гринь [та ін.] : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі» (XXVIII КАРИШИНСЬКІ ЧИТАННЯ) (м. Полтава, 27-28 травня 2021 р.) / за заг. ред. проф. М. В. Гриньової. Полтава : Астрая, 2021. С. 276–278.

5. Рогуля В. О., Підлужна С. А. Самостійна робота студентів як основа сучасної освіти. *Інноваційні технології в організації самостійної роботи студентів медичних освітніх закладів* : Матеріали навчально-наукової конференції з міжнародною участю. Полтава, 2017. С. 136–137.

МАТЕМАТИКА І ФІЗИКА – ВЗАЄМОПРОНИКНІ НАУКИ

Пітель І. М., Левіна І. В., Бондаренко Ю. О.
(Полтава, Україна)

Ідея міжпредметних зв'язків у класичній педагогіці народилася віддавна і в результаті пошуку шляхів відображення цілісності природи у змісті навчального матеріалу. Ще Ян Коменський підійшов до ідеї всебічного узагальнення знань, їхнього взаємозв'язку, оскільки без того неможливе пізнання причинно-наслідкових зв'язків та взаємовідносин явищ, предметів об'єктивного світу. Він зрозумів, як важливо встановлювати зв'язки між навчальними предметами для формування системи знань учнів та забезпечення цілісності процесу навчання. Так само діяв Джон Локк та багато інших вчених минувшини: тісно пов'язували ідею узагальненого пізнання як методу знаходження істини із визначенням змісту освіти, в якій, за їхнім твердженням, один предмет повинен наповнюватися елементами та фактами іншого, а загальна освіта – з прикладною [2].

Пропагуючи ідеї розвивального навчання, Йоханн Песталоцці на великому дидактичному матеріалі розкрив різноманітність взаємозв'язків навчальних предметів. Він виходив із вимоги: «Приведи у своїй свідомості всі за суттю взаємопов'язані між собою предмети в той саме зв'язок, у якому вони справді перебувають у природі». Він наголошував на особливій небезпеці відриву одного предмету од іншого у старших класах [5].